

Rámeček 2.9. Financování znevýhodněných žáků a škol v Chile

V Chile byl v roce 2008 zaveden program financování, který se zaměřuje na znevýhodněné žáky a školy, které tito žáci navštěvují. Jedná se o program *Subvención Escolar Preferencial* (SEP). Větší část výdajů na školství je přidělována na žáka a nad tyto zdroje je poskytován paušální voucher (viz. popis v rámečku 2.7). Kromě toho existuje přiděl finančních prostředků pro školy, do nichž je zapsán velký počet znevýhodněných žáků. Přijetí těchto dodatečných zdrojů je dobrovolné, ale vede k povinné technické podpoře a odpovědnosti za tyto přidělené finanční prostředky.

Školy, které se rozhodnou přijmout tyto dodatečné prostředky, jsou povinny zpracovat plán ke zlepšení vzdělávání, v němž stanoví cíle pro zlepšování výsledků žáků a definují opatření k podpoře žáků, kteří mají problémy s učením. Kromě toho školy, které se do programu zapojí, si nemohou vybírat žáky jen podle schopností nebo výhodného sociálně-ekonomického zázemí a nesmí účtovat další poplatky zranitelným žákům.

Školy SEP jsou rozděleny do tří kategorií: autonomní, nově vznikající a zotavující se školy. Tato klasifikace vychází z výsledků národních standardizovaných testů (SIMCE) a v menší míře i z dalších výkonnostních kritérií. Autonomním školám je povoleno navrhnout si vlastní vzdělávací plán vedoucí ke zlepšení a jsou zcela odpovědny za jeho výsledky. Vznikající a zotavující se školy jsou při vypracování plánů na další postup podporovány ministerstvem školství a v některých případech mohou být doporučení závazná. Plány vedoucí ke zlepšování by měly obsahovat strategie a opatření týkající se řízení kurikul, zlepšení atmosféry a financování na další čtyři roky. Školy mají přístup k technické pomoci určené na zlepšování škol včetně možnosti použít autorizované soukromé poskytovatele a systém hodnocení kvality vzdělávání. Rodičům se poskytují informace o pokroku dětí i školy.

Doplňkové finanční prostředky, které mohou školy obdržet, jsou značně vysoké. V autonomní škole, kde je méně než 15 % žáků z chudých rodin, je dotace na každé zranitelné dítě navýšena přibližně o 50 %. Pokud je koncentrace nemajetných žáků nejméně 60 %, školy mohou dostat přibližně dalších 10 % na základní voucher na každého žáka včetně těch žáků, kteří nejsou klasifikováni jako zranitelní.

Zdroj: Brandt, N. (2010), "Chile: Climbing on Giants' Shoulders: Better Schools for all Chilean Children", OECD Economics Department Working Papers, č. 784.

Větší decentralizace a místní autonomie posílily nutnost zvýšení odpovědnosti systémů. Pobídka k dosahování dobrých výsledků u všech žáků závisí z části, kromě samotné schopnosti školy a podpory směřující ke zlepšování, i na způsobech, které vedou k odpovědnosti škol za dosahované výsledky. Systémy odpovědnosti škol jsou nutné, protože jen tak lze zajistit, že zdroje určené na vzdělávání budou využívány efektivně ke zvýšení výkonu žáků a že z dodatečných prostředků budou těžit i znevýhodnění žáci. Výzkum provedený v zemích OECD uvádí, že systémy vnitřní i vnější odpovědnosti jsou přínosné. Nicméně skutečně nejlepší metody vedoucí k odpovědnosti závisejí na konkrétním kontextu. Poznatky plynoucí z „Šetření OECD o hodnocení škol, systémů a žáků a o hodnotících rámcích pro zlepšování výsledků škol“ (OECD Review on Evaluation and Assessment and Evaluation Frameworks for Improving School Outcomes) jasně signalizují význam souvislostí a nutnost zvažovat v efektivních schématech hodnocení škol i problematiku rovnosti.¹⁴

Neexistuje jednoduchý vzorec, díky kterému by politika zaměřená na zvyšování autonomie, odpovědnosti a výběru zlepšila i výsledky žáků. Například v zemích, kde jsou školy volány k odpovědnosti za dosažené výsledky a jsou povinny zveřejňovat odpovídající údaje, školy, které se těší větší autonomii při rozdělování zdrojů, mají tendenci vést si lépe než ty, jejichž autonomie je menší. A v zemích, kde taková odpovědnost neexistuje, je pravý opak pravdou (OECD, 2010b).